

INSTITUT FOR INFORMATIONSTUDIER
KØBENHAVNS UNIVERSITET

Kom på biblioteket

- og læs

Det erhvervsrelaterede projekt
Projektrapport
Vejleder: Gitte Balling
Elev: Barbara Ólavsdóttir

01-01-2019

Indholdsfortegnelse

1. Folkebiblioteket i Tórshavn	s. 1
2. Teoretiske perspektiver. Unge, læsning, og bibliotek	s. 2
2.1. Unge	s. 2
2.2. Læsning	s. 2
2.3. bibliotek	s. 3
3. Metode. Fokusgrupper	s. 3
3.1. Hvorfor fokusgrupper	s. 4
3.2. Hvordan fokusgrupper	s. 4
3.3. Interviewguide	s. 4
3.4. Transskription og kodning	s. 5
4. Analyse	s. 5
4.1. De 9 kompetencer	s. 6
4.1.1. Nye bøger	s. 6
4.1.2. Formidling online	s. 7
4.1.3. Formidling på stedet	s. 8
4.1.4. Sofa	s. 9
4.1.5. Tidsskrifter	s. 10
4.1.6. Memes værksted	s. 11
4.1.7. Udstillingsvæg	s. 12
4.1.8. Lytterum	s. 12
4.1.9. Spil	s. 13
5. Evaluering	s. 14
5.1 Emne	s. 14
5.2 Det endelige produkt i forhold til projektplanen	s. 14
5.3 Deltagerne	s. 15
5.4 Hjælpe midler	s. 15
5.5 Bisidder	s. 16
5.6 Formidling af produkt og feedback	s. 16
5.7 En personlig bekræftelse	s. 17
6. Konklusion	s. 17
Litteratur	
Bilag 1 - Interviewguide	
Bilag 2 - Transskription 1	
Bilag 3 - Transskription 2	

Abstract

This paper is about young people, reading and the library. Young people read very little, and as a consequence their literacy is on the decrease. The library has the opportunity to encourage young people to read. In this paper, the statements of 7 young girls are discussed, and on the basis of these, some suggestions are made regarding functions that the library could include to encourage young people to read.

1. Folkebiblioteket i Tórshavn

Folkebiblioteket i Tórshavn ligger midt i gågaden i byens centrum, og har mange besøgende hver dag, ca. 300, ifølge bibliotekets egen optælling. Folk kommer ind, som søger ly fra byens travle tempo. I stueetagen kan man drikke kaffe og læse aviser og tidsskrifter. Hvis man går ovenpå, træder man ind i en verden, hvor lyden og støjen fra gaden forsvinder i en sværm af bøger. Der er stille og roligt og plads mellem de trange hylder at sætte sig ned. Børnebiblioteket er på etagen ovenfor. Der kommer børnehaver og skoleklasser i de tidlige timer, og børnebibliotekaren sidder og vejleder de små. Biblioteket har ca. 75.000 materialer i deres samling (Býarbókasavnið). Men der er en gruppe mennesker, som ikke er synlige på biblioteket, og det er de unge. Unge mellem 14-20 år gider ikke bruge biblioteket (Snowball 2008), og det er også tilfældet i folkebiblioteket i Tórshavn.

Folkebiblioteket i Tórshavn har ikke nogen ungdomsafdeling, hvor de unge kan opholde sig i længere tid. De unge har kun fået nogle hylder med ungdomsbøger. Dog vil der komme en ungdomsafdeling, når biblioteket får mere plads. Det er en del af den byggevedtægt, som er lavet til biblioteket.

Som nævnt har de unge nogle hylder med ungdomsbøger, men i en undersøgelse af børn og unges læsevaner, blev det konkluderet, at især de unge læser meget lidt. Kun 12 % af dem i 9. klasse læser lange tekster, dvs. romaner eller anden skønlitteratur i deres fritid (Rasmussen et al. 2018). Dette kan gå ud over deres evner at fordybe sig og håndtering af komplekse tanker (Kovac & van der Weel, 2018), samt evnen at udtrykke sig og have et rigt og varieret vokabular (Kovac & van der Weel, 2018 ; Rasmussen et al., 2018).

Dette projekt vil undersøge, hvordan biblioteket kan opmuntre de unge til at læse noget mere. Biblioteket med dets samling og formidling af bøger har i hvert fald gode omstændigheder til at opmuntre og skabe inspiration til læsning. På nuværende tidspunkt er der meget begrænset plads på biblioteket, og der er ikke plads til yderligere renoveringer, så mine forslag til et læsevenligt miljø til de unge, er tænkt til den kommende ungdomsafdeling.

I den forbindelse har jeg foretaget to fokusgruppeinterviews af unge i 9. klasse, og undersøgt deres holdning til biblioteket, og deres holdning til at læse. Ud fra deres udtalelser har jeg lavet nogle forslag til indretningen på den kommende ungdomsafdeling, som inspirerer til læsning.

Mit håb er, at biblioteket vil bruge dette til inspiration, når der bliver lavet en ungdomsafdeling.

2. Teoretiske perspektiver. Unge, læsning, og bibliotek

Unge, læsning, og biblioteket er de mest centrale begreber, som dette projekt behandler. Derfor vil jeg også give en redegørelse for de bagvedliggende teoretiske perspektiver, som i denne sammenhæng er knyttet til disse begreber.

2.1. Unge

Jeg har brugt bogen; *Miðlar, mentan & seinmodernitetur. Ein antropologisk lýsing av føroyskum ungdómi*¹, 2008, af Firouz Gaini, som grundlag for det teoretiske perspektiv på unge. De unge former deres identitet i deres fritid. Og det er i fritiden, de unge ikke læser, og ikke kommer på biblioteket. Altså vælger de det fra. Gaini tager bl.a. udgangspunkt i sociologen; Anthony Giddens teori om det moderne samfund og vores identitet. Vores identitet er fragmenteret. Den er sammensat af de valg vi træffer, i modsætning til bondesamfundet, hvor vores identitet var forudbestemt af det sociale lag, hvori vi var født (Gaini, 2008). Gaini har observeret, interviewet, og lavet spørgeskema til en 8. klasse, og et ungdomshus med unge i aldersgruppen 7. klasse – 17 år. De unge bruger meget tid på fritidsaktiviteter, både organiserede og uorganiserede fritidsaktiviteter, hvor de også bliver del af et socialt netværk. Eksempler på organiserede fritidsaktiviteter er fodbold, klaver, spejder, osv., og et eksempel på uorganiseret fritidsaktivitet er f.eks. ungdomshus, hvor de også er sammen med andre unge, og bruger de forskellige faciliteter huset tilbyder (Gaini, 2008). At gå på biblioteket er også en uorganiseret fritidsaktivitet, hvor de unge kan komme og gå som de vil, og lave det de har lyst til. På den måde kan biblioteket og ungdomshuset ses som konkurrerende parter om de unge.

2.2. Læsning

Læsning bliver ofte delt i to. Fordybende læsning og overfladisk læsning. Den fordybende læsning er forbundet med lange tekster, f.eks. romaner og anden skønlitteratur, mens overfladisk læsning er forbundet med korte tekster, som også kendetegner tekster på internettet (Kovac & van der Weel, 2018). Selv om alle bruger digitale medier, foretrækker folk at læse lange tekster på print (Baron, 2017). At læse er en kropslig aktivitet, og f.eks. husker man bedre, da man læser i en bog i

¹ På dansk ville titlen være; Medier, kultur og senmodernitet. *En antropologisk beskrivelse af færøsk ungdom*

modsatning til på skærm (Mangen & Schilhab, 2012). I overensstemmelse med undersøgelsen af børn og unges læsevaner i Færøerne, som konkluderede at kun 12 % af alle 9. klasse elever læser bøger i deres fritid, viser lignende undersøgelser fra forskellige lande også faldende tal især blandt unge, som læser bøger (Kovac & van der Weel, 2018). Men hvis man tager al tekst med som bliver skrevet og læst på internettet, er det at læse en større aktivitet end nogensinde før og læsefærdigheden stigende (Kovac & van der Weel, 2018). Men det er overfladisk læsning. Det er den fordybende læsning, som har de store fordele, som gør os i stand til at fordybe os, og håndtere komplekse tanker samt kritisk tænkning (Kovac & van der Weel, 2018). Ifølge Kovac og van der Weel er vi måske på vej til en ny måde at tænke og læse på, som kombinerer den fordybende og den overfladiske læsning, som vil afføde nye mentale egenskaber (Kovac & van der Weel, 2018).

2.3 Biblioteket

Folkebiblioteket i Tórshavn står over for en renovering, og der er lavet en byggebeskrivelse til det nye bibliotek. Byggebeskrivelsen tager udgangspunkt i *the four space-model*, som er en model udarbejdet til biblioteker for inspiration og diskussion om værdier og indhold biblioteket skal inkludere, når der bygges nyt, eller der bliver bygget på det allerede eksisterende. Siden teknologiens store fremskridt i begyndelsen af 90'erne, har bibliotekerne måttet genopdage sig selv (Jochumsen, Skot-Hansen, og Rasmussen, 2012). Denne model tager udgangspunkt i fire forskellige rum, som biblioteket skal indeholde; *inspiration space*, *learning space*, *meeting space*, og *performative space* (Jochumsen, Skot-Hansen, og Rasmussen, 2012). Disse rum skal ses mere som indhold eller muligheder, end som fysiske rum. At skabe et rum til unge, som inspirerer til læsning, som formålet med dette projekt er, er en del af *learning space*, som bl.a. fokuserer på fri og ubegrænset adgang til information (Jochumsen, Skot-Hansen, og Rasmussen, 2012). Det ligger derfor tæt på bibliotekets mere traditionelle værdier om oplysning og dannelse.

3. Metode. Fokusgrupper

Fokusgrupper er en kvalitativ metode. Den kvalitative metode anvendes når man vil forstå eller fortolke den menneskelige erfaring, i modsætning til den kvantitative metode, som giver statistisk viden (Brinkmann & Tanggaard, 2015). Med den kvalitative metode kunne jeg få en dybere forståelse af de unges meninger og holdninger til at læse.

Jeg har foretaget to fokusgruppeinterviews af elever i 9. klasse. Forskellen mellem fokusgrupper og gruppeinterview er, at fokusgrupper frembringer viden, som opstår i den sociale kontekst, f.eks. den sociale gruppes fortolkninger og normer, mens gruppeinterview er bedre, hvis man ønsker at frembringe viden om det enkelte individ (Halkier, 2012).

3.1 Hvorfor fokusgrupper

Jeg valgte også fokusgrupper, fordi unge er meget sociale, og bruger megen tid sammen med andre unge. Jeg ville finde frem til, hvilke styrende normer der herskede hos disse unge omkring biblioteket og læsning – om biblioteket er et sted, hvor de kunne komme oftere, eller er det bare trist og kedeligt? Og det samme angående læsning – er det noget, de betragter som cool, eller er det også bare trist og kedeligt? I fokusgrupper er det meningen, at deltagerne kommenterer hinandens erfaringer og forståelser, sådan at man som udefrakommende får en forståelse, som man ellers ikke ville kunne få (Halkier, 2012).

3.2 Hvordan fokusgrupper

Det første jeg gjorde, var at kontakte to folkeskolelærere, som underviste 9. klasser. Jeg fandt dem på skolernes hjemmeside. Jeg valgte at tage to grupper fra to forskellige skoler, så deltagerne var så varierede som muligt. På den måde kom de fra to forskellige miljøer. Jeg informerede lærerne kort om projektet. At jeg tager en uddannelse som bibliotekar, og at jeg i den forbindelse laver en undersøgelse om, hvordan biblioteket kan understøtte læsningen hos de unge. Det første interview fandt sted på skolen. Den ene lærer tilbød et lokale på skolen, hvor vi kunne være i fred, som er vigtigt for lydoptagelsen (Halkier, 2012). Det andet interview fandt sted på biblioteket. Den anden lærer spurgte, om jeg havde noget mødested, og jeg bad derefter eleverne komme på biblioteket, hvor jeg fandt en afsides krog, hvor der var fred og ro.

3.3 Interviewguide

Interviewguiden følger tragt-modellen, som er en kombination mellem den løse og den stramme model. Den starter med brede og åbne spørgsmål, og slutter med nogle stramme og afsluttende

spørgsmål. Jeg lagde vægt på, at spørgsmålene skulle lægge op til og understøtte diskussioner og udvekslinger mellem deltagerne.

Interviewguiden er delt op i tre afsnit; *biblioteket*, *læse*, og *skrive*. Det sidste afsnit; *at skrive*, er tænkt som en mere innovativ tilgang til tekst, som kan lægge op til konkurrencer eller andre lege, hvor tekst indgår. Det var nogle afsluttende spørgsmål, som eleverne bare skulle svare på.

Til de to første afsnit; *biblioteket* og *læse*, havde jeg lavet nogle illustrationer som hjælpemiddel. De viste bl.a. en bog, en computer, en trist person, en glad person, osv. På den måde kunne eleverne fortælle, hvilke billeder de knyttede til biblioteket, og at læse.

Desuden havde jeg nogle opfølgende spørgsmål. Jeg vidste naturligvis ikke hvad eleverne ville sige eller snakke om. Så jeg var klar til forskellige scenarier.

Interviewguiden, sammen med illustrationerne, og transskriberingen af interviewerne, er vedhæftet som bilag.

3.4 Transskribering og kodning

Transskriberingen afviger ikke meget fra optagelserne, men udråb som; mm og ah, er, da det er blevet for meget, taget væk. Det er efter egen vurdering. Det samme med gentagelser, da der har været for mange gentagelser, har jeg taget nogle væk efter egen vurdering. Det er for læsevenligheden, at det skal være nemmere at læse (Kvale & Brinkmann, 2009). Sætningerne er måske også mere grammatisk korrekte end oprindeligt, og det er nok fordi, at det er oversat fra færøsk. Men jeg har stræbt mig efter at gengive både begreber, formuleringer, og indhold, så nøjagtigt som muligt.

Der er også lavet koder til transskriberingen, dvs. lavet overskrifter til passager, og hvad de omhandler. Det gør det nemmere at danne overblik over indholdet, og at genfinde punkter (Kvale & Brinkmann, 2009).

4. Analyse

Læsefærdigheder er meget oppe at vende for tiden. Der bliver oprettet kampagner, som skal få børn og unge til at læse mere, f.eks. foreslår Danmarks Biblioteksforening over for undervisningsministeren og kulturministeren, at bibliotekerne sammen med skoler og forældre skaber en national læsestrategi, for at få flere børn og unge til at læse (Danmarks

Biblioteksforening). Ligeledes har foreningen for sprogudvikling; *Målmenning*, på Færøerne lavet pjecer, som fortæller, hvordan forældre kan understøtte børns læsning i alle årgange. Forældre har en vigtig rolle i at læse for deres børn, og få dem til at holde fast i læsningen (*Målmenning*). Da de unge læser så lidt især skønlitteratur, og folkebibliotekerne stadig har nogle kerneværdier, som at fremme oplysning og uddannelse ved at stille bøger, tidsskrifter, lydbøger m.fl. til rådighed (Bekendtgørelse af lov om biblioteksvirksomhed), er det derfor oplagt, at biblioteket melder sig på banen, og er del af strømmingen i at understøtte læsning hos unge.

4.1. De 9 kompetencer

Produktet indeholder ni forskellige kompetencer, som ungdomsafdelingen skal indeholde, som understøtter og inspirerer til læsning. Disse ni kompetencer er udarbejdet med udgangspunkt i de interviewedes udsagn i fokusgrupperne. I dette kapitel vil jeg analysere de udsagn, som bidrog til inspiration for de ni kompetencer. Med udgangspunkt i den hermeneutiske tradition, hvor helheden er del af delen, og delen del af helheden (Kvale & Brinkmann, 2009), vil jeg fortolke udsagnene i den sammenhæng, som de bliver udtrykt i, og give en klar beskrivelse af de argumenter, der indgår i fortolkningen.

4.1.1. Nye bøger

Pige6:

altså sikkert, eh, m, hvis der kom flere nye bøger ... indimellem

Pige4:

”hvis man kigger derud nu, så er det næsten kun de samme bøger ... det er de samme bøger, som var der før, for lang tid siden”

Pige7:

”det kan også godt være, eller det havde også været dejligt, hvis sådan, eh, eller serier, altså, hele bogserier, eller sådan, i stedet for kun lige at have de første”

Disse udtalelser er alle fra fokusgruppe 2, hvor jeg spørger, om de ville komme oftere på biblioteket, hvis der var en ungdomsafdeling. De kommer med nogle kritiske synspunkter, som biblioteket må forbedre, hvis de skal komme oftere. Men ville de så komme oftere, hvis biblioteket levede op til deres krav? Nogle af disse unge var også meget optaget i deres fritid med fritidsaktiviteter og arbejde, og havde ikke meget tid tilovers. Men i hvert fald havde de så den tanke, at de kunne komme oftere på biblioteket.

Pige6 synes, at biblioteket kunne få nogle nye bøger indimellem, og Pige4 understøtter hendes synspunkt ved at konstatere, at der står de samme bøger, som har været der en evighed, mens Pige7 ser muligheden for at komme med sin kritik; at biblioteket ikke køber hele bogserier, men kun de første bøger i en serie.

Biblioteket køber nye ungdomsbøger, så det er ikke korrekt, at der ikke er nye ungdomsbøger. Selvom biblioteket har nye ungdomsbøger, har de interviewede haft oplevelser, som siger det modsatte. Der er en forståelse som hersker blandt disse unge om, at biblioteket ikke har godt nok udvalg af bøger.

Det første forslag er derfor nye bøger.

4.2. Online formidling

Pige7:

”... altså nogle gange går jeg herind, fordi jeg ser nogen bog på nettet som jeg kan lide, og så checker jeg om den er her, og så, ja, og så låner jeg den...”

Pige7:

“facebook er kun til vores forældre“

Disse udtalelser er også fra fokusgruppe 2. Den første udtalelse er tidligt i interviewet, i forbindelse med at de fortæller, hvordan de bruger biblioteket. Pige7 kommer kun på biblioteket for at finde bestemte bøger, som hun har fundet på internettet. Det, som jeg har hæftet mig ved i denne udtalelse, er, at hun bruger internettet til at finde bøger. Derfor kommer jeg med det forslag, at biblioteket formidler deres ungdomsbøger på internettet. Dette kan også være årsag til, hvorfor de interviewede i fokusgruppe 2 har så dårlig opfattelse af bibliotekets udvalg af bøger. At biblioteket

ikke er gode nok til at formidle deres nye bøger, og at de bliver gemt væk på hylderne blandt de andre bøger. På den måde har brugerne svært ved at skabe sig et overblik over nyankomne bøger.

Det næste udsagn er sent i interviewet, da de fortæller hvad de bruger mobilen til. Pige7 siger, at Facebook kun er til deres forældre, og hun bliver understøttet i sit udsagn af Pige4, som ikke rigtig synes, at nogen bruger Facebook mere. Det er derfor også en opfattelse som hersker blandt disse unge, at Facebook er til den ældre generation. Derfor foreslog jeg, at biblioteket opretter en profil på Instagram, og som kun henvender sig til unge. Det ville også være en god idé, hvis biblioteket havde nogle unge til at varetage den profil, f.eks. til at lave boganmeldelser og anbefalinger. Det er almindeligt i biblioteksverdenen at inkludere de unge, når der laves ungdomsafdelinger. På den måde er der større sandsynlighed for, at få ram på de unge (Snowball, 2008). Biblioteker oplever ofte en generationskløft (generation-gap) som opstår mellem generationerne. Denne generationskløft er opstået, fordi den teknologiske udvikling er sket så hurtigt. De forandringer samfundet har gennemgået har været så dybe og grundlæggende, at forskellen mellem ungdomsårene før og nu er rigtig stor (Gaini, 2008). Derfor rammer de unge bedst selv deres egen aldersgruppe. Et spændende eksempel, hvor unge formidler litteratur til unge, er; YAS, som står for Young AdultS. Det er Københavns Biblioteker, som står for YAS, som er en podcastserie, hvor ungdomslitteratur diskuteres af unge, altså af dem den er skrevet til (Københavns Biblioteker).

4.3. Formidling på stedet

Pige5:

“drama til teenagere ... fantasy, krimi og sådan noget”

Pige5:

“... jeg læser alle sprog”

Pige1:

“... nu er jeg ligesom teenager, så er det en bog som hedder; Om kroppen, om teenagere, så er det sådan, så får jeg det hele med, ligesom jeg synes den er spændende, så forstår jeg, hvad der står”

De to første udsagn er fra fokusgruppe 2, da de interviewede diskuterer bibliotekets udvalg af ungdomsbøger. De unge er meget bevidste om genrer, og de kan bl.a. lide drama, fantasy og krimi, som er de genrer, Pige5 nævner. Men der bliver også understreget, at de kan læse alt, og at de kan lide at læse på alle sprog, dvs. dansk, færøsk og engelsk. Pige4 kan ikke lide at læse bøger på dansk, men de andre synes ikke at have noget imod det.

Det sidste udsagn er fra fokusgruppe 1. Jeg føler, at samtalen er ude på et sidespor, og så prøver jeg at følge op og spørger, om de læser noget lige nu. Pige1 navigerer faktisk udenom det spørgsmål med sin besvarelse, og fortæller, hvad hun kan lide at læse, og ikke om eller hvad hun læser i øjeblikket.

Jeg foreslog udstillingshylder til bøger. I stedet for at gemme bøgerne på hylderne, som også gør det svært uoverskueligt, er udstillingshylder til bøger et godt formidlingsmøbel. Som det er nu, står alle ungdomsbøgerne presset sammen på hylderne, engelske for sig, men færøske og danske sammen. Det gør det svært at finde, f.eks. hvis man ønsker noget i en bestemt genre.

Udstillingshylder medvirker også til serendipitet. Serendipitet er uplanlagte fund, dvs. noget man støder på, hvis man er opmærksom, og tager imod det (Bjørneborn, 2008). Faktorer, som medvirker til serendipitet, er bl.a. rig mangfoldighed af emner og genrer, og indretning, som indbyder til udforskning og græsning (Bjørneborn, 2008). Udstillingshylder ville gøre bøgerne mere synlige, og man kunne evt. dele hylderne op i genrer og emner.

4.4. Sofa

Pige5:

”nogen gange, så sidder mor og far og læser, så sætter vi os også og læse, så sidder vi alle i sofaen og læser, med hver sin en bog”

Pige7:

”man skal sidde et behageligt sted, da man sætter sig at læse, eller sådan, fordi så kan man læse i flere timer”

Disse udsagn er fra fokusgruppe 2. De interviewede i fokusgruppe 2 kunne alle rigtig godt lide at læse, og Pige5 og Pige7 forbandt sofaen med at læse, dog på hver sin måde. Jeg foreslog derfor en god sofa til ungdomsafdelingen. Ifølge Gehl, i; *Livet mellem husene*, er det først, når der findes gode siddemuligheder, at det bliver muligt at opholde sig et sted i længere tid. Hvis

siddemulighederne er dårlige, går man videre. Gode siddemuligheder åbner også op for flere aktiviteter, f.eks. at læse, spille bordspil, eller snakke med sidemanden (Gehl, 2017). I oplægget for bibliotekets ansatte lagde jeg vægt på sofaen som midtpunkt i den sociale interaktion, ved at drage paralleller til sofaen i tv-serien Friends, hvor vennerne samles i og omkring sofaen, hvor mange af de gode og sjove øjeblikke foregår.

4.5. Tidsskrifter

Pige7:

”jeg havde Strok-abonnement, da læste jeg Strok, eller sådan, men altså det interesserer mig ikke så meget længere”

Pige4:

”jeg kan rigtig godt lide at læse sådan noget fakta-bøger”

Pige5:

“[tegneserier] det kan jeg godt læse, nogengange, ja”

Pige7:

“manga har jeg også læst, det kan jeg godt lide”

Pige1:

”jeg kan godt lide det der ugeblad; Vi unge”

Pige2:

” [om fodbold] det læser jeg ret tit på internettet ... på hjemmesiden hos Manchester United ... og på Instagram”

De første 4 udtalelser er fra fokusgruppe 2. Jeg spørger ind til ugeblade, men det gider de ikke. De kommer så ind på tidsskrifter, f.eks. Strok, som er et tidsskrift til skoleelever. Børnebiblioteket har det tidsskrift, og Pige7 siger, at hun har haft et abonnement, men at det tidsskrift ikke interesserer hende længere. Jeg spørger om de læser Ó, som er et tidsskrift til unge, som biblioteket har i stueetagen, men måske til en ældre aldersgruppe – gymnasieelever. I hvert fald får jeg ikke rigtig noget respons. Så de er i en alder, hvor de er for store til udvalget i børnebiblioteket, men også for unge til samlingen af tidsskrifter nede i stueetagen.

De to sidste udtalelser er fra fokusgruppe 1. Pige1 kan lide ugebladet; Vi unge, og Pige 2 læser fodboldnyheder på internettet. Selvom Pige1 kan lide; Vi unge, syntes de interviewede i fokusgruppe 2, at de var for voksne til det ugeblad. Så selvom de er på samme klasseniveau, er det forskelligt, hvor de befinder sig med hensyn til interesser.

Tidsskrifter og ugeblade indeholder korte og mellemlange tekster. Ifølge modellen af Kovac og van der Weel indeholder korte tekster op til 500 ord, og mellemlange tekster 500-20.000 ord. Det er tekster, som ikke kræver lang fordybende læsning. Hvis man tænker om at læse som en social aktivitet, var de interviewede bekendte med derhjemme fra, at hvis man faldt over noget interessant og spændende, at dele det med de andre. Sådan nogle korte tekster i ugeblade og tidsskrifter er hurtige at læse og nemme at dele, f.eks. hvis man er sammen med venner.

4.6. Memes værksted

Pige7:

”... læser jokes, eller sådan, eller ser det igennem sådan på nettet, det gider jeg rigtig godt [memes]”

Dette udsagn er fra fokusgruppe 2, hvor jeg spørger, om de skriver små digte og citater, som jeg kan huske, at jeg gjorde, da jeg var i deres alder. Jeg havde en samtale med min mormor, og hun kan også huske sit notathæfte fra sin tid i skolen, hvor hun også skrev små digte som; ”*Glem mig ej, så længe jeg sukker...*” og; ”*Roser er røde*. Det er faktisk nogle af de samme små digte, som jeg havde i min lektiebog, så der har altså eksisteret en lang tradition med dette. Jeg spurgte om det var noget, de gjorde, og det var det ikke. Men de kom så ind på, at de kunne lide *memes*. Det er som om Pige7 ikke forventer, at jeg kender til det, og derfor siger, at hun læser; *jokes, eller sådan*. Måske det er pinligt at indrømme det, at selvom jeg har set adskillige memes på internettet, vidste jeg ikke, at det kaldtes *memes*. Derfor forklarede de for mig, hvad memes er, og hvordan det staves og udtales. Det var dog ikke med stor entusiasme, de var hurtige at give op, og sagde, at det var svært eller umuligt at forklare. Som om de havde prøvet det mange gange før. Dette kan tolkes som generationskløften, som bliver synlig. Deres aktiviteter er ugenkendelige for mig. Men de var alle interesserede i memes, og derfor foreslog jeg et *memes* værksted. Memes er kreativt, og en leg mellem tekst og billeder.

4.7. Udstillingsvæg

Pige3:

”jeg skriver sange”

Pige5:

”... jeg kan faktisk godt lide at skrive historier, og sådan noget”

Det første udsagn er fra fokusgruppe 1, da jeg spørger, om de skriver små digte eller citater, hvor Pige3 siger, at hun skriver sange. Det andet udsagn er fra fokusgruppe 2, hvor jeg spørger, om de skriver noget, og Pige5 kan lide at skrive historier.

I modellen med de fire rum for biblioteker, kan biblioteket som del af *learning-space* skabe innovative og legende aktiviteter, som understøtter børns og unges læring (Jochumsen, Skot-Hansen, og Rasmussen, 2012). Også står i byggebeskrivelsen for biblioteket, at børn har andre behov end voksne for indlæring, og *kunnleikarúmið* (den færøske version af *learning-space*) skal støtte op omkring en legende tilgang til læring (Byggiskrá).

Sangskrivningsworkshops og historieskrivningskonkurrencer er et par ideer til en legende tilgang til læring, som også styrker læsefærdigheden. Derfor foreslog jeg en udstillingsvæg, som er både dekorativ og praktisk. Den har flere anvendelsesmuligheder. Der er mulighed for at vise sangene, som er skrevet i workshoppen, eller de memes, som er lavet på biblioteket. Den kan også bruges til bruger-til-bruger anbefalinger. Biblioteket har lige haft bruger-til-bruger anbefalinger, hvor brugerne skrev på gule sedler, som de måtte klæbe direkte på væggen. En sådan udstillingsvæg ville være inspirerende til mange slags aktiviteter.

4.8. Lytterum

Pige1:

“jeg er faktisk ordblind, så ofte, da jeg læser, så er det sådan at det er mor som læser højt for mig, og det kan jeg rigtig godt lide”

Pige6:

“børneradioen er nogen gange, så læser de bøger, da de læser nogen god bog, så gider jeg, men det har de ikke gjort nu i lang tid”

Det første udsagn er fra fokusgruppe 1, da jeg spørger, hvad de sætter i forbindelse med at læse. Pige1 fortæller, at hun er ordblind, og at hun er vant til, at hendes mor læser højt for hende.

Det andet udsagn er fra fokusgruppe 2, da jeg spørger, om de læser nyheder, og Pige6 kommer ind på, at hun nogle gange lytter til børneradioen.

Da man er 14-15 år, er man lidt for gammel til, at ens mor skal læse højt for en. Som ung løsriver man sig fra barndommen, men vil også adskille sig fra de voksne, og danne sin egen identitet (Gaini, 2008).

Pige6 siger, at de ikke har læst nogen god bog i børneradioen i lang tid. De unge hører ikke til det ene eller det andet, men har behov for deres egen ungdomskultur. De er på en rejse fra barndommen til voksenlivet, hvor de står på en mellemstation (Gaini, 2008). At Pige6 ikke har hørt nogen god bog i lang tid, kan tolkes som, at hun er blevet for gammel til børneradioen, og at hun har brug for andre bøger end dem, børneradioen har at tilbyde.

Derfor foreslog jeg et lytterum, hvor man kan søge og lytte efter lydbøger.

4.9. Spil

Pige3:

”jeg har ADHD ... så hvis jeg skal sætte mig med en sådan bog, så får jeg ikke koncentreret mig, fordi der er så mange ting, jeg tænker samtidig ... jeg skal bare lytte og kigge, det er nemmere når jeg ser noget, fordi så kan jeg koncentrere mig”

Pige5:

”[scrabble] det er ret sjovt at spille”

Det første udsagn er fra fokusgruppe 1 fra to forskellige afsnit. Pige3 siger først, at hun har ADHD, og lidt senere i interviewet, da jeg spørger, hvad de kan lide at læse, fortæller hun om de udfordringer, hun har angående koncentrationen, som også går ud over læsningen.

Det andet udsagn er fra interview 2, hvor jeg spørger, om de kender Scrabble, og det gør de.

Jeg foreslog en PlayStation og Scrabble. Scrabble er kult. Det er god hjernegymnastik, hvor man leger med bogstaver og ord. Det kan fås som PlayStation-spil, men selvfølgelig også som bordspil. Hvis man har begge versioner, kan de selv vælge den, de bedst kan lide.

Nogle PlayStation-spil gør rigtig meget ud af historien. Der fortælles en lang historie med levende billeder, mens man spiller, hvor der bliver lagt vægt på det visuelle og æstetiske udtryk. Kovac og van der Weel hævder, at det er en ond spiral, at computerspil bliver anvendt som alternativ til læsning, fordi at læse er en mere krævende aktivitet (Kovac og van der Weel, 2018). Psykiatriske diagnoser hos unge, bl.a. ADHD, har gennemgået en eksplosiv vækst det seneste årti (dr.dk). Hos unge med særlige udfordringer kan man overveje, om et godt PlayStation-spil alligevel ikke kan fungere som alternativ til læsningen.

5. Evaluering

5.1. Emnet

Projektet begyndte med ideen om at lave en ungdomsafdeling. Formålet var at lave en ungdomsafdeling, så de unge gad komme på biblioteket. Men det blev meningsløst, hvis de unge bare skulle gide komme på biblioteket. Der manglede nogle funktioner, som afspejler bibliotekets værdier. Jeg var med da Sissal Rasmussen og Lydia Didriksen, som er to af dem som lavede undersøgelsen af børns og unges læsevaner 2017/2018, holdt oplæg om undersøgelsen for bibliotekets ansatte. Den viden jeg fik forærende, ville jeg gerne bygge videre på, og læsning er også del af bibliotekets traditionelle værdier og kernekompetencer.

5.2. Produktet i forhold til projektplanen

Projektplanen og det endelige produkt afviger ikke så meget fra hinanden, men der er nogle punkter i projektplanen, som ikke bliver yderligere behandlet i projektet. I begyndelsen fungerer undersøgelsen af børns og unges læsevaner 2017/2018 som motoren bag projektet. Jeg havde en forestilling om, at jeg ville stille nogle direkte spørgsmål, som gik bagom nogle af konklusionerne i undersøgelsen, men undersøgelsen spiller en mindre rolle i det endelige produkt. Undersøgelsen af

børn og unges læsevaner 2017/2018 fokuserer kun på fordybende læsning, mens jeg også har inddraget en mere overfladisk og legende tilgang til læsning i ungdomsafdelingen.

Læsning som forskningsområde er nyt for mig. Begrebet *læselyst* bliver også behandlet i projektplanen, men er ikke en del af det endelige produkt. Jeg har valgt at begrænse mig og har valgt læselyst fra. Det kunne helt sikkert have været relevant at have med, f.eks. hvordan skaber man den gode læseoplevelse, som er årsag til læselyst, men at fokusere og afgrænse sig er essentielt for kvaliteten af opgaven, og den bliver mere håndterlig at arbejde med (Olsen & Pedersen, 2015).

Det endelige produkt er også mere omfattende end det oprindelig tiltænkte. Foruden de slides som blev brugte til oplægget, modtog biblioteket også teksten til, som jeg havde skrevet ned. Jeg stødte på det problem, at det kunne blive svært at analysere produktet, da det var et mundtligt oplæg, og kun nogle slides, som var det fysiske produkt. Derfor udvidede jeg det.

5.3. Deltagerne

Deltagerne i fokusgrupperne var 7 piger tilsammen. 3 fra den første skole; Skúlanum av Flötum, og 4 fra den anden skole; Eysturskúlanum. Det var tilfældigt, at det kun var piger. Jeg spurgte om 3-6 elever, og fik kun piger. Det er ikke en repræsentativ gruppe af unge da ingen drenge er med. Problemformuleringen kunne det samme have været; Unge pigers tilgang til bibliotek og læsning, men det er den ikke. Jeg skulle have været mere præcis, da jeg tog kontakt til lærerne, og sagt, at jeg skulle have piger og drenge. Men jeg fik elever som gad snakke, og det bekræfter måske hypotesen om, at det er mest piger, som interesserer sig for læsning og bibliotek.

5.4. Hjælpemiddel

Hvis noget skulle været gjort anderledes, skulle det være illustrationerne, som anvendtes som hjælpemiddel. Hjælpemidler og øvelser kan ses dels som en måde at fremme diskussioner på, og dels som en måde at fokusere diskussioner på (Halkier, 2008). Jeg er glad for, at jeg havde dem med, fordi der opstod ingen pinlig tavshed, og deltagerne fandt også på ting at sige ud fra billederne, f.eks. fortæller Pige5 at familien læser i sofaen. Hun kan se billedet af sofaen ligge på bordet, og Pige3 fortæller om en massagestol på biblioteket i Oyndarfirði, hun udpegede billedet af stolen. Men illustrationerne kunne måske have givet mere udbytte, hvis de havde fungeret som

øvelser. Deltagerne kunne have fået 10 minutter, til, ud fra billederne, at diskutere begreberne; *bibliotek og læsning*. På den måde ville jeg måske også have fået mere ud af deltagerne.

5.5. Bisidder

Til fokusgruppe 1 var en veninde med som bisidder, og det er jeg glad for. Jeg gik lidt i stå til interviewet. Da vi ankom til klasselokalet, virkede lærerinden meget uforberedt, selv om jeg havde skrevet til hende dagen før, for at minde hende om, at jeg kom. Hun fik overbevist tre elever om at følge med mig, og så tilbød hun os at sidde i gangen, da hun i mailen havde sagt, at hun havde et lokale til os. Vi fik lokalet, men så kom hun med den bemærkning, at; *det tager ikke mere end ½ time, hva'?* I mailen havde jeg også sagt, at det ville tage en undervisningstime, dvs. 45 min. Jeg blev lidt usikker. Det er første gang, at jeg prøver at lave interviews, og arbejde med fokusgrupper. Jeg blev grebet lidt af panik, og genvandt ikke rigtig fatningen før interviewet var kommet halvvejs. Min bisidder sagde bagefter, at hun ikke håbede, at hun havde taget for meget over, men hun lagde mærke til, at jeg var gået i stå. Jeg er bare rigtig glad for hendes deltagelse, selv om interviewet kører lidt ud på et sidespor nogle gange. Det kræver øvelse at være god til at lave interviews (Halkier, 2012). Selv om man synes, at man har gjort det rigtige, bestemmer man ikke selv udkommet. Fokusgruppe 2 gik meget bedre.

5.6. Formidling af produktet og feedback

Jeg holdt et oplæg med power point for bibliotekets ansatte på et personalemøde, som holdes hver tirsdag morgen. Det gik meget godt, og de viste interesse, og takkede pænt for oplægget. Der opstod nogle diskussioner undervejs. Pige4 og Pige5 køber engelske bøger på internettet. Der er nogle kvalitetskrav eller betingelser, bøgerne, som biblioteket køber, skal opfylde. De ansatte var bekendte med, at mange af de engelske bøger, som de unge er interesserede i, ikke opfylder disse krav. Men eftersom det er disse bøger, de unge er interesserede i, skal biblioteket så ikke give efter og slække kvalitetskravene for ungdomsbøger? Måske ville dette få flere unge til at bruge biblioteket.

Pige1 kunne lide at læse om sin situation som teenager; om kroppen og den forandring den gennemgår, men al faglitteratur, også den som handler om teenagere, står i udlånet for voksne, hvor

der var nogen som syntes, at det ville være en god idé at få flyttet faglitteratur om teenagere til ungdomsafdelingen, fordi det var noget, som flere kunne være interesserede i.

Biblioteket bruger gymnasieelever at sætter bøger på plads, og der var nogle som foreslog, at de også kunne få andre opgaver, f.eks. at stå for en Instagram-profil til de unge.

5.7. En personlig bekræftelse

Det er 4½ år siden jeg afsluttede uddannelsen i informationsvidenskab og kulturformidling. Jeg har fået 3 børn siden dengang, så det føles som en livstid siden. Jeg har været ansat halvtid på biblioteket i 1½ år som biblioteksassistent, og det har givet mig gejsten til at færdiggøre bibliotekaruddannelsen. Folkebiblioteket i Tórshavn har en dejlig atmosfære, dygtige ansatte som er glade for at kunne hjælpe andre, og venlige og tilfredse brugere. De har nogle faste aktiviteter, men prøver også forskellige arrangementer af for at se, hvad folk gider, og besøger biblioteker i udlandet for at få gode idéer. Det er et rigt og inspirerende miljø, som jeg er glad for, at være en del af.

6. Konklusion

Dette projekt kommer med 9 forskellige forslag til biblioteket, som alle kan opmuntre til læsning hos unge. De unge har, ligesom de voksne, en travl hverdag. De går i skole, arbejder, og går til fritidsaktiviteter. Biblioteket konkurrerer med andre fritidsaktiviteter, f.eks. ungdomshus, om de unges tid. Det har betydning at biblioteket tilrettelægger deres aktiviteter sådan, at det fanger de unges interesser. Læsning behøver ikke kun at være fordybende og ensomt, men kan også være andre ting, f.eks. konkurrencer og leg, som også er sociale aktiviteter. På den måde lægger biblioteket også vægt på nogle af dets traditionelle værdier, men på en ny måde.

Dette har været et spændende og lærerigt forløb. Jeg har prøvet ting, som jeg ikke har prøvet før, f.eks. lavet fokusgrupper, og holdt oplæg, som ikke var i skolen. Dette er så min fortolkning på en ungdomsafdeling, som understøtter og inspirerer til læsning.

Litteratur

- Baron, N. S. (2017). *Reading in a Digital Age*. Phi Delta Kappan 99 (2), s. 15-20
- Bjørneborn, L. (2008). Serendipitetsfaktorer og brugeradfræd på det fysiske bibliotek. *Dansk biblioteksforskning*, årg. 4, nr. 2, s. 43-56
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2015). *Kvalitative metoder. En grundbog*. 2. udg. Hans Reitzels Forlag. S. 13-23.
- Byggiskrá. Býarbókasavnið. Ein mentanarkjarni í miðbýnum*. Tórshavnar Kommuna. 2018.
På dansk: *Byggebeskrivelse. Folkebiblioteket i Tórshavn. En kulturel kerne i midtbyen*.
- Gaini, F. (2008). *Miðlar, mentan & seinmodernitetur. Ein antropologisk lýsing av fýroyskum ungdómi*. Fróðskapur – Faroe University Press. Tórshavn.
- Gehl, J. (2017). *Livet mellem husene. Udeaktiviteter og udemiljøer*. 7. udg. Arkitektens Forlag. København. S. 147-155.
- Halkier, B. (2012). *Fokusgrupper*. 2 udg. 3 opl. Samfundslitteratur
- Jochumsen, H. Skot-Hansen, D. Rasmussen, C. H. (2012). *The four spaces – a new model for the public library*. *New Library World*, vol. 113 no. 11/12, s. 586-597
- Kovac, M. & van der Weel, A. (2018). *Reading in a Post-Textual Era*. *First Monday*.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *InterView. Introduktion til et håndværk*. 2. udg. Hans Reitzels Forlag. S. 199-206 og 223-240
- Mangen, A. & Schihab, T. (2012). *An embodied view of reading: Theoretical considerations, empirical findings, and educational implications*. I: *Skriv! Les! Akademika forlag*. Trondheim.
- Olsen, P. B. & Pedersen, K. (2015). *Problemorienteret projektarbejde. En værktøjsbog*. 4. udg. Samfundslitteratur.
- Rasmussen, S. M. et al. (2018). *Kanning av lesivanum hjá børnum 2017/2018 – Frágreiðing*. Tórshavn, 2018. (På dansk ville titlen være; *Undersøgelse af børns læsevaner 2017/2018 – Rapport*)
- Snowball, C. (2008). *Enticing teenagers into the library*. I: *Library Review*, vol.57 no. 1, s. 25-35

Hjemmesider – URLs

Bekendtgørelse af lov om biblioteksvirksomhed:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=145152> besøgt 17/11 2018

Býarbókasavnið: <https://www.bbs.fo/fo/node/105> 14/11 besøgt 14/11 2018

Danmarks biblioteksforening: <https://www.db.dk/bibliotekerne-%C3%B8nsker-en-national-1%C3%A6sestrategi> besøgt 17/11 2018

DR.dk: <https://www.dr.dk/nyheder/indland/fordobling-af-diagnoser-til-boern-og-unge-saetter-kommuner-under-pres> besøgt 18/11 2018

Københavns Biblioteker: <https://bibliotek.kk.dk/nyheder/podcast/young-adults-yas-podcast> besøgt 2/1 2019

Málmenning: <https://www.malmenning.fo/2018/06/21/faldarar-til-foreldur/> besøgt 17/11 2018